

Календар знаменних і пам'ятних дат (The Calendar of Significant and Memorable dates – NOVEMBER – 2025)

Листопад

1 листопада – День народження Європейського союзу (Дата заснування ЄС)

Утворення Євросоюзу відбулося 7 лютого 1992 року після укладання Маастрихтського договору, який набув чинності 1 листопада 1993 року. Відомо, що одним із перших, хто оголосив ідею об'єднання країн на рівних умовах, був Віктор Гюго (у 1851 році).

Європейський союз (European Union) – економічний та політичний союз, що об'єднує на принципах свободи 28 незалежних держав-членів, розташованих у Європі. Девіз (лат.): *In varietate concordia (Єдність у різноманітті)*. У ЄС 24 офіційні мови, тому на засіданнях Європарламенту працюють 330 штатних і 1800 позаштатних перекладачів-синхроністів.

Європейська комісія (Представництво Євросоюзу) в Україні з'явилась у Києві невдовзі після проголошення Незалежності – у 1993 році. А 23 червня 2022 року Лідери ЄС на саміті в Брюсселі затвердили рішення надати Україні та Молдові статус кандидата на вступ до ЄС.

1 листопада – 30 років від дня народження Дмитра Івановича Коцюбайла (1995 – 2023), військовослужбовця (позивний – «Да Вінчі»), Героя України

Дмитро Коцюбайло – український доброволець, командир батальйону «Вовки Да Вінчі» Збройних сил України, учасник російсько-української війни, член Проводу національно-визвольного руху «Правий сектор» (2020 – 2023). У 2021 році Дмитро отримав звання **Героя України**. Він став першим добровольцем, якому присвоєно це звання прижиттєво.

Російське збройне вторгнення в Україну Дмитро з підрозділом зустрів на **Донбасі**, у лютому 2022 року рота воювала поблизу **Щастя** на Луганщині. Навесні 2022 року штурмову роту «Вовки Да Вінчі» було переформовано на **1-й окремий штурмовий батальйон «Вовки Да Вінчі»** у складі **67-ї окремої механізованої бригади ЗСУ**. 7 березня 2023 року Герой України Дмитро Коцюбайло загинув у **битві за Бахмут**.

**3 листопада – Міжнародний день біосферних заповідників
(International Day of Biosphere Reserves)**

Міжнародний день біосферних заповідників почали відзначати з 2022 року під егідою ЮНЕСКО. **Мета** – акцентувати на значенні цих природних територій для збереження біорізноманіття, захисту екосистем і сприяння науковим дослідженням. **Всесвітня мережа біосферних заповідників (WNBR)** була створена в 1976 році як основа для збереження біорізноманіття, відновлення екосистем і життя в гармонії з природою. Перший створено в рамках програми ЮНЕСКО «Людина і біосфера», а сьогодні у світі понад 700 біосферних заповідників у більше ніж 120 країнах.

В Україні налічується 5 біосферних заповідників: Асканія-Нова, Дунайський, Карпатський, Чорнобильський радіаційно-екологічний, Чорноморський. Під час російської збройної агресії найбільше страждають окуповані біосферні заповідники Асканія-Нова та Чорноморський: їх унікальні екосистеми зазнають значної шкоди. Чорнобильський заповідник на початку повномасштабного вторгнення також постраждав під час окупації та перебування російських військових. Дунайський зазнає постійних обстрілів.

Цей день нагадує про відповідальність людини перед природою та необхідність підтримувати сталі стосунки з навколишнім середовищем, щоб зберегти ці унікальні території для майбутніх поколінь.

6 листопада – Міжнародний день запобігання експлуатації навколишнього середовища під час війни та збройних конфліктів (*International Day for Preventing the Exploitation of the Environment in War and Armed Conflict*)

Відзначення цього дня встановлено рішенням 56-ї сесії Генеральної Асамблеї ООН (від 5.11.2001, резолюція A/RES/56/4) щорічно, з 2001 року.

Мета – залучити увагу міжнародної спільноти до екологічних наслідків війни й важливого значення відмови від безглуздо заподіяної шкоди екосистемам у прагненні досягти такою ціною військових цілей. Шкода довкіллю під час воєнних дій призводить не лише до загибелі людей, втрати матеріальних цінностей, а й виходить за межі однієї країни та нинішнього покоління.

Повномасштабне вторгнення рф в Україну завдало й продовжує завдавати величезної шкоди довкіллю. Заміновані території, токсичні залишки від ракет і снарядів, затоплення від підриву дамби, зруйновані заповідники та природні середовища мешкання тварин несуть загибель для всього навколишнього середовища. Воєнні дії в рази пришвидшують зміни клімату, адже в десятки разів зростають викиди парникових газів, що призводить до підвищення рівня глобальної температури у світі.

6 листопада – Міжнародний день боротьби з насильством і булінгом у закладах освіти

(*International Day Against Violence and Bullying in Education*)

Держави-члени ЮНЕСКО проголосили *перший четвер листопада* Міжнародним днем боротьби з насильством і булінгом у закладах освіти, включаючи кібербулінг. **Мета** – підвищити обізнаність про значну кількість дітей та підлітків у всьому світі, які стикаються з насильством і булінгом у школі, що негативно впливає на їхнє здоров'я, добробут, освіту; залучити учнів, батьків, освітні спільноти, органи управління освітою, такі сектори, як технологічна індустрія, до запобігання всім формам насильства, сприяння створенню безпечного навчального середовища.

Протягом року також відзначають: *30 січня* – Шкільний день ненасильства та миру; *остання п'ятниця лютого* – Міжнародний день протидії булінгу (*International Stand Up to Bullying Day*); *4 травня* – Міжнародний день боротьби

з булінгом (День рожевої сорочки); *перший понеділок жовтня* – Всесвітній день запобігання булінгу (World Day of Bullying Prevention).

6 листопада – 170 років від дня народження Дмитра Івановича Яворницького (1855–1940), видатного українського історика, археолога, етнографа, фольклориста, письменника, дослідника історії українського козацтва, громадського діяча, дійсного члена Наукового товариства імені Шевченка та Української академії наук

Життя та творча діяльність Дмитра Яворницького – приклад мужності, любові до України, вірності науці. Родом він із села Сонцівка (тепер у межах с. Борисівка Харківського району Харківської області). Навчався в Харківському повітовому училищі, у Харківському університеті (1877–1881 роки), збирав фольклорний матеріал, записував пісні, що їх співали мати та односельці. Декілька записаних ним у студентські роки пісень пізніше були опубліковані його студентським приятелем, майбутнім професором Харківського університету Михайлом Халанським (1857 – 1910), з яким Дмитро під час навчання мешкав в одній кімнаті. Становлення Яворницького як вченого відбувалося під впливом прогресивних професорів Харківського університету – українських патріотів Олександра Потебні та Миколи Сумцова. Як винятково обдарований студент був залишений для підготовки до професорського звання. У 1883 році його обрали членом наукового історико-філологічного товариства при університеті. Він один із перших детально вивчив всю історію запорізьких козаків, присвятив цій тематиці низку праць, зокрема фундаментальну тритомну «Історію запорозьких козаків». Понад 1500 наукових праць Дмитра Яворницького є величезним внеском у розвиток української науки, освіти, соціальних інститутів.

Поширенішу інформацію про видатного історика буде представлено на сайті КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти» в розділі «Бібліотека».

6 листопада – 120 років від дня народження Дмитра Федоровича Головка (1905–1978), художника декоративного мистецтва

Дмитро Головка, народний художник України, член Спілки художників України, працював у галузі декоративного мистецтва (художня кераміка). Серед його робіт: гончарська декоративна скульптура ([леви](#), [барани](#), [козли](#), [олени](#)); декоративний посуд у народних традиціях ([вази](#), [барильця](#), [куманці](#); дитячі іграшки). Вони відзначаються особливою вишуканістю, пластичною довершеністю, тонким гумором. Окремі роботи майстра зберігаються в [Національному музеї українського народного декоративного мистецтва](#) (Київ), [Уманському краєзнавчому музеї](#).

Золоті медалі отримали роботи Дмитра Головка на Міжнародній виставці сучасної кераміки у Празі в 1962 році та на XXVII Міжнародному конкурсі художньої кераміки у Фаєнці (Італія) в 1969 році. Художник належить до видатних майстрів яскравої індивідуальності: у його творчості поєднані найкращі риси традиційного народного гончарства з високими якостями професійного художника й талановитого технолога-кераміста.

6 листопада – 100 років від дня народження Олени Йосипівни Француз (1925–2013), майстрині декоративного мистецтва в галузі ткацтва

Заслужений майстер народної творчості України, член Спілки художників України Олена Француз займалася переважно ручним тканням килимів гладкої та петельної рахункової техніки. *З 1967 року брала участь у закордонних виставках. Її роботи завжди відзначалися творчою розробкою традиційних народних узорів*, багатим колоритом, побудованим на цікавих співвідношеннях насичених кольорів, і оригінальним рельєфним ткацтвом. Експозиція її килимів нараховує до 30 творів. Серед відомих робіт: *вовняні килими* «Квітка Буковини» (1963), «Тарасова верба» (1964), «Злітайте, голуби» (1965), «Косим трави» (1969), «На полонину» (1970), «Отари» (1972), «Червона калина» (1976), «Чорнобривці» (1985), «Лілея» (1991); *килимові доріжки* «Весна», «Кучері» (1969), «Соняшники» (1972), «Вінок» (1977), «Рибки» (1978), «Ювілейна» (1985); *орнаменти* «Черемшина» (1967), «Верховина» (1967), «Поділля» (1970).

У 1986 році в Чернівцях відбулася персональна виставка майстрині. Роботи в колекції знаходяться в Національному музеї декоративного мистецтва України та в Чернівецькому художньому музеї.

6 листопада – 100 років від дня народження Миколи Євгеновича Петренка (1925 – 2020), письменника, драматурга, журналіста

Заслужений діяч мистецтв України, лауреат численних літературних і пісенних конкурсів в Україні та за кордоном, член Спілки письменників України, кореспондент газети «Літературна Україна» Микола Петренко є автором понад 100 видань багатожанрових творів: поезій, прози, сатири й гумору, публіцистики, віршів для дітей, казок, пісенних текстів. Усього в його доробку до 200 пісень, із них деякі визнані кращими піснями року. Окремими виданнями вийшли книги пісень «Намалюй мені ніч», «У терновий вінок героям», «Дитячі голоси України». Також написав низку п'єс і лібрето музичних вистав, які ставили переважно на сценах львівських театрів.

Орден князя Ярослава Мудрого 5-го ступеня, Лауреат премій імені Павла Тичини, Юрія Яновського, Маркіяна Шашкевича, Богдана-Нестора Лепкого – визнання значення творчої діяльності Миколи Петренка.

9 листопада – Міжнародний день боротьби проти фашизму, расизму та антисемітизму (*International Day Against Fascism, Racism and Antisemitism*)

Пам'ятний день започаткований за ініціативою Міжнародної мережі проти расизму UNITED, що об'єднує понад 500 організацій із 49 країн і діє незалежно від політичних партій урядів. У 1938 році в ніч із 9 на 10 листопада на території Німеччини почався масовий єврейський погром, що отримав назву «Кришталева ніч» / «Ніч розбитих вітрин». Протягом цієї акції було вбито понад 90 осіб, а 30 тисяч євреїв заарештовано й відправлено в концтабори. Це стало початком Голокосту – масового насильства щодо євреїв, керованого нацистською державною владою Третього рейху.

9 листопада – Всеукраїнський день працівників культури та майстрів народного мистецтва (*Міжнародна назва: All-Ukrainian Day of Cultural Workers and Masters of Folk Art*)

Це важливе свято в календарі культурних подій України відзначається з 2014 року. (Раніше в Україні свято працівників культури й аматорів народного мистецтва відзначали 23 березня згідно з Указом Президента України від 21.03.2000 № 484/2000).

Мета проведення – стверджувати високі моральні принципи, засновані на тисячолітньому духовному та культурному набутку українського народу; вшанувати професіоналів і аматорів, які займаються мистецтвом, підтримують народні традиції та популяризують українську культуру, що має глибоке й багате коріння. Провідниками в історію, культурне життя України є аматори народного мистецтва та працівники культури, які зберігають атмосферу й дух українського нескореного народу з вірою в Перемогу. *В умовах повномасштабної російської збройної агресії культурні діячі, митці, майстри народного мистецтва лікують і надихають, допомагають перемагати в інформаційній боротьбі, надають підтримку захисникам і постраждалим від війни, запроваджуючи благодійні мистецькі ініціативи.*

9 листопада – 140 років від дня народження Віктора Олександровича Барвінського (1885 – 1940), історика, члена Харківського історико-філологічного товариства, архівіста доби «Розстріляного відродження»

Віктор Барвінський родом із Чугуївського району (село Базаліївка) Харківської області, навчався в Харківській гімназії № 2, на історико-філологічному факультеті Харківського університету (1909). Отримав золоту медаль за дипломне дослідження «Селяни в Лівобережній Україні 17–18 ст.» (науковий керівник – Дмитро Багалій) і був залишений на кафедрі для підготовки до професорського звання. Одночасно викладав історію в середніх освітніх закладах Харкова, працював помічником бібліотекаря, з 1919 року – приват-доцент, *професор Харківського університету*, Академії теоретичних знань (1920 – 1921), Харківського інституту народної освіти імені О. Потебні (1921 – 1924). У 1921 – 1925 – завідувач відділу архівознавства архівно-бібліотечної секції Всеукраїнського комітету охорони пам'яток мистецтва та старовини. *1932 року очолив Всеукраїнський центральний архів давніх актів у Харкові.*

Автор наукових праць «Замітки до історії мануфактури в Лівобережній Україні XVIII ст.», «До історії архівної справи в гетьманщині за часів Розумовського» та ін. *Але влітку 1937 року В. О. Барвінський був безпідставно заарештований та засуджений до 10 років виправно-трудових таборів, де й помер. Реабілітований 1959 постановою Президії Харківського обласного суду.*

10 листопада – Всесвітній день молоді (*World Youth Day*)

Всесвітній день молоді святкують на честь заснування на Всесвітній конференції молоді, що проходила 10 листопада 1945 року в Лондоні, Всесвітньої федерації демократичної молоді (ВФДМ), яка є центром

міжнародного демократичного молодіжного руху, що об'єднує молодь незалежно від політичних і релігійних поглядів, расової та національної належності.

Цей день присвячений енергії, ентузіазму й потенціалу молодого покоління. ВФДМ веде боротьбу за мир, права молоді, незалежність народів, інтернаціональне згуртування прогресивної молоді проти колоніалізму, неоколоніалізму, фашизму та расизму.

10 листопада – Всесвітній день науки в ім'я миру та розвитку (World Science Day for Peace and Development)

Наукова спільнота робить значний внесок у глобальну справу миру та розвитку завдяки дослідженням і міжнародній співпраці. *Засновано це свято в 1999 році на Всесвітній науковій конференції в Будапешті.* На Генеральній конференції міжнародної організації ЮНЕСКО, що проходила у 2001 році, було прийнято рішення офіційно запровадити «Всесвітній день науки в ім'я миру та розвитку», який щорічно відзначати 10 листопада. **Мета проведення:** підвищити поінформованість громадськості про роль науки для мирного та сталого розвитку; привернути увагу до викликів часу, що стосуються науки; мобілізувати всіх учасників – урядовців, фахівців ЗМІ та здобувачів освіти – навколо означеної теми, а також збільшити підтримку наукової діяльності.

Праця науковців допомагає відкривати нові обрії знань, розробляти інновації, що сприяють сталому розвитку суспільства. Продовжується реалізація проголошеного Генеральною Асамблеєю ООН *Міжнародного десятиліття наук для сталого розвитку на період 2024 – 2033 років*, що передбачає трансформаційні зміни в суспільстві, економіці та навколишньому середовищі.

В Україні День науки відзначають третьої суботи травня.

12 листопада – 200 років від дня народження Михайла Єгоровича Ващенко-Захарченка (1825–1912), українського математика, педагога

Основні роботи доктора чистої математики, професора Михайла Ващенко-Захарченка присвячені теорії лінійних диференціальних рівнянь, символічним методам, теорії ймовірності. Уперше в 1862 році він систематично виклав **операційне числення**, застосував його до розв'язування **диференціальних рівнянь**. *Учений відомий також як історик математики – описав історію розвитку геометрії до XV ст.* Автор низки підручників, які витримали декілька видань, зокрема з **аналітичної геометрії, проєктивної геометрії, алгебри, варіаційного числення**.

12 листопада – 120 років від дня народження Івана Антоновича Крушельницького (1905–1934), поета, драматурга, графіка, мистецтвознавця, літературного критика, перекладача, представника доби «Розстріляного відродження»

Освіту Іван Крушельницький отримав у Віденському університеті, потім перевівся до Карлового університету в Празі. Перебування за кордоном

принесло відчутну користь майбутньому письменникові: він ознайомився з новими течіями в західноєвропейській літературі, театральному й образотворчому мистецтві. Як вільний слухач відвідував Академію мистецтв, театральну школу, підтримував тісні зв'язки з культурними осередками Європи. Його поетична спадщина – це своєрідна скарбниця модерної поезії, у якій поет вилив свій сердечний біль за український народ.

Також Іван Крушельницький *відомий як науковий співробітник Українського науково-дослідного інституту матеріальної культури в Харкові*, де займався дослідженням західноукраїнського мистецтва, перекладав, виступав на сторінках періодики зі статтями на теми літератури й мистецтва. Але в 1934 році він був безпідставно заарештований, звинувачений в організації підготовки терористичних актів проти керівників радянської влади та страчений. Реабілітований 1958 року. Хоча І. А. Крушельницький і не встиг реалізувати себе сповна як творча особистість, проте в розбудову української культури зробив чималий внесок.

13 листопада – Всесвітній день доброти (*World Kindness Day*)

Це щорічний день чудової можливості знайти час на добрі вчинки для людей чи тварин, проявити турботу, увагу й любов. *Свято засноване в 1998 році в Токіо на конференції Small Kindness Movement of Japan*. Воно не має кордонів і об'єднує людей незалежно від національності, вірувань, соціального становища, адже добро та співчуття притаманні кожній людині. Тому з нагоди цього дня добровольці й колективи організовують акції, благодійні збори та інші заходи.

13 листопада – Всесвітній день якості (*World Quality Day*)

Цей день започатковано з ініціативи Європейської організації з якості (*European Organization for Quality*) та підтримано ООН. Відзначається в багатьох країнах світу щорічно *другого четверга листопада*, починаючи з 1990 року. *Мета цього Всесвітнього дня* – звернути увагу суспільства на неналежну якість багатьох товарів, які є шкідливими не лише для навколишнього середовища, але й для організму людини; закликати до її підвищення.

Проблема якості є однією з найважливіших проблем сьогодення в економіці провідних країн світу, оскільки саме якість відіграє провідну роль у забезпеченні високого рівня життя, стабільності та сталого розвитку.

13 листопада – 280 років від дня народження Валентина Гаюї (1745–1822), французького педагога, благодійника, перекладача

Валентин Гаюї – один з основоположників тифлопедагогіки (навчання сліпих), засновник першої школи для сліпих у Парижі за власні кошти, розробник рельєфно-лінійного шрифту, географічних карт і рельєфних малюнків для сліпих на папері, дидактики та методики навчання сліпих дітей загальноосвітніх предметів і трудових навичок. Він є автором наукових праць «Нарис навчання сліпих», «Зародження, розвиток і сучасний стан освіти сліпих», а також видавцем перших книжок для сліпих.

За рішенням Всесвітньої організації охорони здоров'я **день народження Валентина Гаюї** відзначається як **Міжнародний день незрячих** (*International Day of the Blind*).

13 листопада – 175 років від дня народження Роберта Льюїса Стівенсона (1850–1894), англійського письменника шотландського походження

Льюїс Стівенсон – засновник і теоретик неоромантизму, літературний критик, поет. Перша книжка його «Пентландське повстання» (історичний нарис) вийшла в 1866 році. **Світова слава прийшла після виходу роману «Острів скарбів» (1883 року)**, який є класичним зразком пригодницької літератури. Цей роман і «Дивна історія доктора Джекіла і містера Хайда» – найвідоміші твори Стівенсона. Чудовою є також поетична книжка «Дитячий квітник віршів». **Неперевершений стиліст і майстер літературної гри творив під девізом «Живу я словом!»** І сьогодні мають популярність його гостросюжетні та історичні романи («Викрадений», «Корабельна катастрофа», «Володар Баллантре», «Катріона», «Чорна стріла», «Принц Отто»), оповідання («Клуб самогубців», «Діамант Раджі», «Нові арабські ночі»), балади («Вересовий трунок», «Різдво в морі»).

Письменник утверджував мужній оптимізм і віру в цінність добра, мав юнацьку романтичну спрямованість до прекрасного.

13 листопада – 150 років від дня народження Михайла Михайловича Мочульського (1875–1940), українського літературознавця, критика, перекладача, юриста за фахом, дійсного члена Наукового товариства імені Т. Шевченка

Михайло Мочульський вивчав творчість **Тараса Шевченка, Івана Манжури, Івана Франка**, поетів «української школи» в польській літературі – **Северина Гощинського, Йосифа Богдана Залеського, Антонія Мальчевського**. Також перекладав твори **Василя Стефаника** польською мовою, зокрема збірку «Кленові листки». Як літературний критик звертався до окремих аспектів творчості Тараса Шевченка, Івана Франка, Михайла Коцюбинського, Ольги Кобилянської та інших письменників. Писав новели (збірка «Опалева мряка»), оповідання («Кава»), поезії («Вічні паломники»), статті з української етнографії.

14 листопада – Міжнародний день боротьби з незаконним обігом культурних цінностей (*International Day Against Illicit Trafficking in Cultural Property*)

Культурні цінності, що охоплюють значущі об'єкти й місця історії, становлять основу цивілізацій та слугують свідченням людської творчості й розмаїття. Водночас незаконний обіг їх є постійною проблемою, що позбавляє суспільство його культурної спадщини та ідентичності. **Цей день установлений ЮНЕСКО з метою** привернути увагу світової громадськості до проблем, пов'язаних зі знищенням і незаконним обігом культурних цінностей,

закликати суспільство замислитися над важливістю захисту культурної спадщини й активізувати зусилля в боротьбі з незаконною торгівлею нею.

Також він **акцентує на важливості міжнародної співпраці та зобов'язаннях кожної країни щодо захисту культурних цінностей як символів історії та традицій для майбутніх поколінь.**

14 листопада – Міжнародний день логопеда **(International Speech Therapist Day)**

Щороку 14 листопада у світі відзначають День логопеда, на міжнародному рівні – з 2004 року. **Мета проведення:** підвищити обізнаність про важливість професії логопеда; привернути увагу до проблем мовлення та комунікації. Професія логопеда соціально важлива, адже ці фахівці допомагають не тільки навчитися правильно вимовляти звуки та звукові конструкції, а ще й розвинути мову, впоратися з мовленнєвими відхиленнями, що виникли через порушення в центральній нервовій системі, побороти психологічні бар'єри. **Місія логопедів надзвичайна** – надавати можливість людині активно жити в суспільстві, успішно навчатись і самореалізовуватись .

16 листопада – Міжнародний день терпимості (толерантності) **(International Day for Tolerance)**

Це свято засновано в 1995 році за ініціативою ЮНЕСКО **з метою нагадати світовій спільноті про важливість толерантності як фундаментальної цінності сучасного суспільства, сприяти взаємоповазі, діалогу та взаєморозумінню між різними спільнотами й народами.**

Генеральна Асамблея ООН (від 12.12.1996, A/RES/51/95) проголосила 16 листопада як Міжнародний день толерантності, що є дуже важливим упровадженням, бо у світі зростає екстремізм (крайні погляди, методи дій) і ксенофобія (неприязнь до чужого). Саме цього дня було ухвалено Декларацію принципів терпимості (толерантності), у якій ідеться про рівність усіх людей, незалежно від їхньої раси, статі, мови, національної приналежності, релігії або стану здоров'я. Ці принципи закріплені в Загальній декларації прав людини, що проголошує неприйняття всіх форм дискримінації, недопущення геноциду, а також покарання за нього.

ЮНЕСКО пропонує відзначати День толерантності в школах і закладах вищої освіти всіх країн-членів ООН, щоб навчити дітей поважати інших і водночас висловлювати свою думку та захищати власну позицію.

16 листопада – День працівників радіо, телебачення та зв'язку

Професійне свято України встановлено Указом Президента від 11.11.1994 № 667/94. **Саме цього дня в Харкові вийшла в ефір перша передача радіостанції «Українське радіо». Із цього радіомовлення почалась історія радіо в Україні.** У 1953 році Радіоуправління почало й телемовлення каналу «Українське телебачення». Люди цієї професії не знають вихідних і свят, адже радіо- та теленовини виходять щодня. Вони забезпечують умови, щоб у нас

працювали мобільні телефони й Інтернет, щоб ми могли ознайомлюватися з останніми подіями дня.

Цей день об'єднує людей різних професій: зв'язківців, операторів, провайдерів, журналістів, редакторів, видавців. Нині до них долучилися представники інтернет-ЗМІ. В умовах російської агресії українські радійники, телевізійники та зв'язківці повідомляють життєво важливу інформацію, розповідають правду світові, спростовуючи ворожі фейки та вкиди, налагоджують і підтримують зв'язок, часто ризикуючи при цьому своїм життям.

16 листопада – 110 років від дня народження Григорія Олексійовича Томенка (1915–1994), художника, члена Харківської організації Спілки художників України (з 1942 р.), заслуженого діяча мистецтв України (з 1960 р.), народного художника України (з 1966 р.)

Народився видатний живописець, графік і плакатист у **Богодухівському районі Харківської області**. Навчався в **Харківському художньому технікумі**, у **Харківському художньому інституті**, де його викладачами були, зокрема, **Олексій Кокель, Семен Прохоров, Олександр Хвостенко-Хвостов**,

У 1947–1953 роках **викладав у Харківському художньому інституті**, 1949 року був призначений на посаду доцента.

Працював Григорій Томенко в галузі **станкового живопису, станкової графіки**. Писав тематичні картини, присвячені сучасності та історичному минулому. **Серед відомих робіт:** «Заочники» (1954), «На роботу» (1957), «Доярки» (1957), «Над Дніпром» (1964), «Улюблені вірші» (1965), «Незабаром весна» (1967), «Веселка у полі» (1975), «Широке поле» (1985).

Учасник міжнародних виставок із 1946 року. Персональні виставки були організовані в Харкові, Одесі, Львові, Києві. У 1975 році вийшов альбом репродукцій художника.

**17 листопада – Міжнародний день студента (International Student Day)
День студента в Україні**

Міжнародний день студентів було впроваджено на Всесвітньому конгресі студентів. У 1941 році Міжнародна Рада Студентів вирішила встановити день пам'яті трагічних подій 1939 року в Чехії, коли проти студентів під час протестів були вчинені найстрашніші злочини. Дату включено до переліку офіційних свят ООН у 2010 році. Сьогодні цей день є символом єднання, молодості, науки, пошуку знань і великих звершень: саме студентство в усі часи в усіх країнах було активною, а деколи навіть радикальною, рушійною силою, яка могла змінювати державний лад і чинити революцію.

День студента в Україні також відзначається 17 листопада, згідно з Указом Президента України від 16.06.1999 № 659/99. Сьогодні студентство України бере участь у боротьбі за незалежність своєї Батьківщини. Студенти є в лавах ЗСУ, серед волонтерів, навіть навчання в ці часи вимагає мужності та відваги. Вони не втрачають дух свободи й докладають своїх зусиль для Перемоги.

17 листопада – 120 років від дня народження Михайла Андрійовича Жовтобрюха (1905–1995), видатного мовознавця, доктора філологічних наук (з 1964), професора (з 1965)

Лауреат премії імені Івана Франка (1985 року) Михайло Жовтобрюх – **визначна постать в історії філологічної науки**. Основні його **наукові дослідження**: лінгвістичні проблеми сучасної української літературної мови, **історія української мови** й українського мовознавства, культура усної та писемної мови, стилістика, соціолінгвістика, порівняльна граматики східнослов'янських мов. **Автор низки монографій**, зокрема «Мова української преси (до середини дев'яностих років XIX ст.)», 1963 р., «Мова української періодичної преси (кінець XIX – початок XX ст.)», 1970, «Українська літературна мова», 1984, підручників і посібників для вузів, **відповідальний редактор словника** «Українська літературна вимова і наголос», 1973.

18 листопада – 100 років від дня народження Зиновії Зиновіївни Масляк (1925–1984), художниці декоративного мистецтва, заслуженої художниці України

Зиновія Масляк, член Спілки художників України, працювала в галузях керамічної скульптури та художнього скла. **Основні її твори**: декоративні композиції «Сова» (1961), «Батьківщина» (1971), «Соняшники. Урожай», «Каштан цвіте», «Чорнобривці», «Південний берег» (1982 року), «Т. Шевченко» (1964); декоративні барельєфи «Наречені», «Сім'я» (1970); набір ваз «Морське дно» (1982).

19 листопада – Всесвітній день запобігання насильству над дітьми (World Day for Prevention of Child Abuse)

Цей день започатковано у 2000 році Фондом Всесвітнього саміту жінок (WWSF), міжнародною неурядовою організацією, щоб звернути увагу на потребу дотримання основних прав дитини та зробити свій внесок задля попередження насильства над дітьми. **Мета проведення** – мобілізувати уряди, громадські організації та суспільства всього світу для боротьби з насильством і жорстоким поводженням із дітьми. **Дитяче насильство – це загальна всесвітня проблема**, яка потребує підвищеної уваги, негайного розв'язання, організації відповідних заходів.

19 листопада – Міжнародний чоловічий день (International Mens Day)

Цей Міжнародний день офіційно заснував у 1999 році доктор Джером Тілаксінгх, викладач історії в Університеті Вест-Індії в Тринідаді та Тобаго. Сьогодні визнано його офіційним святом у більше ніж 50-ти країнах світу. **Мета заходів** – відзначити важливість ролі чоловіків у родині та вихованні дітей. Ідея святкування щорічного Міжнародного дня чоловіків отримала підтримку організацій ООН і ЮНЕСКО. Це нагода відзначити досягнення юнаків і чоловіків, зокрема їх внесок у розвиток нації, суспільства, громади.

19 листопада – 150 років від дня народження Катрі Гриневичевої
(справжнє – Катерина Василівна Гриневич; 1875–1947),
української письменниці, учительки, громадської діячки

Катря Гриневичева відома як голова Союзу українок Галичини й Волині, редактор дитячого журналу «Дзвінок», автор збірок оповідань «Легенди й оповідання», «По дорозі в Сихем», «Непоборні», повістей «Шоломи в сонці», «Шестикрилець». Письменниця формувалась у колі прогресивних, демократично налаштованих літераторів Західної України, найбільше орієнтувалася на Івана Франка. Саме він почав друкувати її твори в редактованих ним виданнях. У своїх творах Катря Гриневичева оживила історію, привернула увагу до тих історичних осіб і безіменних героїв, які в грізну годину будували свою державність, захищали її від ворожих нападів і внутрішніх чвар.

19 листопада – 100 років від дня народження Аліни Миколаївни Ламах
(1925–2020), *художниці, майстрині декоративного мистецтва*

Аліна Ламах працювала в галузі декоративно-ужиткового мистецтва (художній текстиль), відома як авторка гобеленів, графічних пейзажів і натюрмортів. Член Національної спілки художників України з 1978 року, учасниця всеукраїнських і зарубіжних мистецьких виставок із 1957 року. Персональні виставки її творів були організовані в Києві в 1996 та 2000 роках. *Серед основних творів* – «Татарник», «Трави», «Осінній букет Іссик-Куля», «Карельський камінь» (*графіка*), «Катерина Білокур», «Мальви», «Трави», «Карелія», «Весняні квіти». «Спогади» (*гобелени*).

20 листопада – Всесвітній день дитини (World Children Day)
День захисту дітей

Всесвітній день дитини – це свято взаєморозуміння та підтримки діяльності, спрямованої на забезпечення благополуччя дітей у всьому світі, проголошене *вперше Генеральною Асамблеєю Організації Об'єднаних Націй у 1954 році*. Відзначається 20 листопада щорічно відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН A/RES/836 (IX), оскільки саме цього дня 1959 року була прийнята Декларація прав дитини, у якій зазначено, що людство зобов'язане дати дитині найкраще. А в 1989 році проголошено Конвенцію ООН про права дитини, яка визначила, що дітям для повноцінного розвитку й щасливого життя необхідно рости в сім'ї, в атмосфері любові, підтримки та взаєморозуміння. *Мета проведення цього свята* – спонукати дорослих зосередитися на тому, щоб кожна дитина мала можливість вирости здоровою, освіченою та захищеною від насильства й експлуатації.

В Україні День захисту дітей з 2025 року, згідно з Указом Президента від 30.05.2025 № 355/2025, також відзначають 20 листопада.

20 листопада – Міжнародний день відмови від паління (*International No Smoking Day*)

Щорічно *третього четверга листопада* за пропозицією ВООЗ (Резолюція № WHA 42.19) світ відзначає Міжнародний день відмови від паління, започаткований Американським онкологічним товариством (*American Cancer Society*) у 1977 році. **Мета проведення:** привернути увагу громадськості та влади до загроз тютюнової епідемії, інформувати про негативний вплив тютюнопаління на здоров'я; заявити про свої права на бездимне середовище та назавжди попроситись із залежністю, що вбиває людину.

20 листопада – Всесвітній день філософії (*World Philosophy Day*)

Щороку в *третьій четвер листопада*, починаючи з 2002 року, за регламентом **ЮНЕСКО** (UNESCO General Conference), відзначався Міжнародний день філософії. **Всесвітній день філософії як Міжнародний день ООН був проголошений на 33-й сесії Генеральної конференції ЮНЕСКО у 2005 році. Святкують його** вже понад 80 країн світу, зокрема **в Україні з 2006 року**, коли вперше 16 листопада в Київському університеті був проведений міжнародний науковий симпозіум, присвячений цьому дню.

Головна мета – знайти спільну платформу для обговорення глобальних соціокультурних перетворень, долучити людство до багатовікової філософської спадщини; стимулювати публічні дебати мислителів до викликів, що постають перед соціумом сьогодні, сприяти створенню суспільства, у якому дотримуються принципів терпимості та поваги. У цей день пропонують поміркувати над словами першого українського філософа Григорія Сковороди: **«Філософія, або любов до мудрості, скеровує усе коло дій своїх до тієї мети, щоб дати життя духу нашому, благородство серцю, світлість думкам, як голові всього».**

20 листопада – 100 років від дня народження Михайла Васильовича Богдановича (1925–2006), українського педагога, кандидата педагогічних наук, ученого-методиста з проблем початкової математичної освіти

Михайло Богданович учителював у середніх школах Сумщини, викладав математику та методику викладання математики в Глухівському педагогічному інституті (нині – Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка). Відомий як завідувач відділу НДІ педагогіки (нині – Інститут педагогіки НАПН України), **один із засновників журналу «Початкова школа»**, автор підручників і навчальних посібників із математики для початкових класів, методичних посібників для вчителів.

21 листопада – Всесвітній день телебачення (*World Television Day*)

Цей Міжнародний день ООН, установлений резолюцією Генеральної Асамблеї ООН (від 17.12.1996, A/RES/51/20), відзначається щорічно 21 листопада в ознаменування дати проведення першого Всесвітнього Форуму Телебачення (21-22 листопада 1996 року) в Організації Об'єднаних Націй.

Мета свята – відзначити важливість телебачення в житті сучасної людини та його роль у формуванні світогляду й обізнаності людей у світових процесах.

Державам було запропоновано відзначати цей День, обмінюючись телепередачами та програмами, присвяченими таким проблемам, як мир, безпека, економічний і соціальний розвиток, розширення культурного обміну. Телебачення ООН готує репортажі про гуманітарні кризи в усьому світі, знімає документальні фільми про такі актуальні проблеми сучасності, як права людини, мир і безпека, розвиток тощо, веде прямі трансляції із засідань Генеральної Асамблеї та Ради Безпеки. Співробітники ТВ ООН готують репортажі про миротворчу місію ООН (щоденні нові матеріали розміщуються на вебсайті UNIFEED). Аудіо- і відеоархів телебачення ООН зберігає матеріали за 70 років.

21 листопада – День Гідності та Свободи

Державне свято в Україні, встановлене на честь початку двох революцій – Помаранчевої революції (початок 22 листопада 2004 року) та революції Гідності (акція студентів і громадських активістів, яка розпочалася 21 листопада 2013 року), є одним зі знакових офіційних свят.

Згідно з Указом Президента України від 13.11.2014 № 872/2014 «Про День Гідності та Свободи» свято встановлено «з метою утвердження в Україні ідеалів свободи та демократії, збереження та донесення до сучасного і майбутніх поколінь об'єктивної інформації про доленосні події в Україні початку ХХІ століття, а також віддання належної шани патріотизму й мужності громадян, які восени 2004 року та в листопаді 2013 року – лютому 2014 року стали на захист демократичних цінностей, прав і свобод людини та громадянина, національних інтересів нашої держави та її європейського вибору». Цей день – символ творення новітньої історії Української держави.

22 листопада – День пам'яті жертв голодоморів

(Міжнародна назва: *Holodomor Remembrance Day*)

Всеукраїнська акція «Запали свічку»

Щорічний національний пам'ятний день в Україні (згідно з Указом Президента України № 1310/1998 від 26.11.1998) припадає на *четверту суботу листопада*. Це день великого суму та скорботи для всіх українців.

Традиційно в цей день о 16.00 пам'ять про жертви Голодомору вшановують хвилиною мовчання, після чого відбувається щорічна акція Українського інституту національної пам'яті «Запали свічку», у рамках якої запалені свічки несуть до пам'ятників жертвам Голодомору 1932 – 1933 років, що у 2006 році був визнаний геноцидом, і масових штучних голодів 1921 – 1923 та 1946 – 1947 років. Також можна брати участь в акції, якщо запалити свічку й виставити її у вікнах своїх будинків.

23 листопада – 170 років від дня народження Роберта Зейделя (1850–1933), швейцарського педагога, просвітителя, громадського діяча

Роберт Зейдель відомий як професор Швейцарського федерального технологічного інституту та Цюрихського університету, один із перших теоретиків трудової школи, ініціатор розробки соціальної педагогіки, прихильник ідей громадянського виховання та поєднання навчання з продуктивною працею як умови гармонійного розвитку молоді. *Ідеї щодо трудової школи висвітлив у наукових працях:* «Трудова школа як суспільна необхідність», «Школа майбутнього – трудова школа», «Освіта для Батьківщини або для людства?», «Демократія, наука і народна освіта», «Трудова школа, трудовий принцип і трудовий метод» та в інших. *У статті «Цілі виховання» з ідеями трудового виховання тісно пов'язані соціально-педагогічні ідеї,* що викликають значний інтерес. Провідними формами соціально-педагогічної діяльності шкіл Р. Зейдель визначив гру, ручну та сільськогосподарську працю.

25 листопада – Міжнародний день боротьби за ліквідацію насильства щодо жінок (*International Day for the Elimination of Violence against Women*)

Цей Міжнародний день, установлений 17 грудня 1999 року резолюцією Генеральної Асамблеї ООН (A/RES/54/134), відзначається щорічно 25 листопада.

Мета – підвищити обізнаність широкої громадськості про системне насильство щодо жінок усього світу: гвалтування, домашнє насильство, убивства, проблеми, які часто є прихованими, замовчуваними. Навіть в умовах війни Україна продемонструвала своє прагнення боротьби проти насильства щодо жінок, зокрема домашнього насильства – ратифікувала Конвенцію Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами. Символом протесту проти всіх форм насильства над жінками стала біла стрічка.

25 листопада – 100 років від дня народження Юрія Дмитровича Бедзика (1925–2008), українського письменника, драматурга, журналіста, заслуженого працівника культури України

Народився Юрій Бедзик у Харкові в сім'ї відомого українського письменника. Нагороджений орденами та медалями за бойові заслуги під час Другої світової війни. Викладав у Київському університеті (нині – Київський національний університет імені Т. Шевченка), виступав у пресі зі статтями на міжнародні теми, *працював у редакції газети «Літературна Україна»* та в інших видавництвах. Також *очолював художній відділ Кіностудії імені Олександра Довженка*, був секретарем Київської спілки письменників України.

Написав понад 40 книг у різних жанрах, сценаріїв і п'єс, поставлених театрами. *В основу роману «Дім сумних душ» (2005) покладено спогади дитинства про трагічні події 1930-х років у будинку письменників «Слово» в Харкові.*

Твори Юрія Бедзика перекладені англійською, угорською, іспанською, латиською, молдавською, польською, словацькою та французькою мовами.

26 листопада – 100 років від дня народження Опанаса Івановича Заливахи (1925–2007), художника, графіка, скульптора, громадського діяча

Опанас Заливаха родом із Харківщини (с. Гусинка, Куп'янський район), проте родина залишила рідні місця через Голодомор 1930-х років. Уже з дитинства любив Опанас малювати, але довго не міг отримати вищу освіту, бо разом із Вячеславом Чорноволом, Святославом Караванським, братами Горинями, Аллою Горською та Валентином Морозом протестував проти розправ з українськими правозахисниками. У 1964 році у співавторстві з Аллою Горською, Людмилою Семикіною, Галиною Севрук і Галиною Зубченко створив вітраж «Шевченко. Мати» (до 150-річчя Тараса Шевченка) у вестибюлі Київського національного університету. Скликана комісія кваліфікувала його як ідейно ворожий, оскільки фігура Тараса Шевченка була бунтівничою. Тому вітраж був знищений адміністрацією університету.

Творив митець у безлічі різних технік – від мозаїки та станкового живопису до літографії, від робіт із керамікою та деревом до оформлення інтер'єрів. У його стилі було багато від народного мистецтва, а особливість творчості – це форма боротьби, протесту, чого не змогла змінити навіть в'язниця. Опанас Заливаха є Лауреатом [Шевченківської премії \(1995\)](#) та [Премії імені Василя Стуса \(1989\)](#).

27 листопада – День заснування Національної академії наук України (НАНУ)

Кожного року 27 листопада Україна святкує День заснування Національної академії наук. Ця подія відбулась у 1918 році на установчих зборах при уряді гетьмана Павла Скоропадського. *Першим президентом НАНУ був Володимир Вернадський – видатний учений-геолог і геохімік зі світовим ім'ям.* У різний час в Академії працювало безліч видатних учених.

Сьогодні НАН України є найбільшим центром наукових досліджень країни, організовує та здійснює фундаментальні й прикладні наукові дослідження з найважливіших проблем природничих, технічних, суспільних і гуманітарних наук. На міжнародній арені Національна академія наук України представляє нашу країну в 40 міжнародних організаціях, активно розвиває стосунки з Європейським Союзом. В Україні часто проводиться публічна демонстрація наукових розробок на виставках.

30 листопада – День пам'яті жертв застосування хімічної зброї (Day of Remembrance for all Victims of Chemical Warfare)

Відзначається щорічно з 2006 року відповідно до постанови С-10/5 від 11 листопада 2005 року 10-ї сесії Конференції держав-учасниць Організації із заборони хімічної зброї Конвенції про заборону розробки, виробництва, накопичення, застосування хімічної зброї та про її знищення, яка вступила в силу в 1997 році. Саме в цей День міжнародне співтовариство вшановує пам'ять усіх жертв хімічної зброї та підтверджує прихильність Організації із заборони хімічної зброї до справи ліквідації загрози хімічної зброї, активного сприяння в

досягненні цілей миру та безпеки, особливо для громадян, які перебувають у зоні ризику застосування цього виду озброєнь.

Україна підтверджує свою тверду позицію, що застосування хімічної зброї будь-ким, будь-де, за будь-яких обставин є грубим порушенням міжнародного права.

30 листопада – Міжнародний день захисту інформації або Міжнародний день комп'ютерної безпеки (*International Computer Security Day*)

Подію засновано в 1988 році Асоціацією комп'ютерного обладнання в США, коли вперше було зафіксовано велику епідемію комп'ютерного хробака (вірус, створений Робертом Моррісом), що змусило фахівців замислитися над забезпеченням інформаційного захисту. **Мета** – привернути увагу звичайних користувачів і виробників програмного забезпечення до проблеми безпеки, наголосити на необхідності захисту, оскільки сьогодні питання захисту інформації стало вкрай важливим і актуальним. Шахрайські сайти, шпигунські програми, кібератаки мають бути вчасно виявлені та заблоковані, тому в цей день проводять заходи з обміну думками про ефективні методи захисту інформації та комп'ютерної безпеки.

30 листопада – 190 років від дня народження Марка Твена (справжнє – Семюель Ленгхорн Клеменс; 1835–1910), американського письменника

Марк Твен – журналіст, видавець, громадський діяч, один із засновників критичного реалізму в літературі США, автор відомих творів: «Пригоди Тома Сосера», «Пригоди Гекльберрі Фінна», «Принц і злидар», «Янки з Коннектикуту при дворі короля Артура», «Простаки за кордоном, або шлях нових паломників», філософського трактату «Що таке людина?»

Поширенішу інформацію про видатного письменника буде представлено на сайті КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти» в розділі «Бібліотека».

Використані джерела:

1. Листопад : свята та події. URL: <https://daytoday.ua/lystopad-svyata-ta-podii/>

2. Міжнародні дні ООН. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9C%D1%96%D0%B6%D0%BD%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%BD%D1%96_%D0%B4%D0%BD%D1%96_%D0%9E%D0%9E%D0%9D#:~:text=%D0%9C%D1%96%D0%B6%D0%BD%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%BD%D1%96%20%D0%B4%D0%BD%D1%96%20%D0%9E%D0%9E%D0%9D%20%E2%80%94%D0%BE%D1%84%D1%96%D1%86%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%BE%20%D0%B2%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D1%96,%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D1%8C%20%D0%B2%D0%B8%D0%B1%D0%B8%D1%80%D0%B0%D1%94%D1%82%D1%8C%D1%81%D1%8F%20%D1%81%D0%B2%D0%BE%D1%8F%20%D1%82%D0%B5%D0%BC%D0%B0%20%D0%B4%D0%BD%D1%8F.%D0%B4%D0%BD%D1%8F

3. Про відзначення пам'ятних дат і ювілеїв у 2024-2025 роках:
Постанова Верховної Ради України від 21.12.2023. URL:
https://www.rada.gov.ua/news/news_kom/245200.html

Матеріали підготовлені:
Жеребкіною З. Г., завідувачем бібліотеки,
Павловою Г. М., бібліотекарем,
Писаренко Т. І., методистом КВНЗ
«Харківська академія неперервної освіти»